

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בתנ"ך

מרכיב 70%

מועד קיץ תשפ"ו 2026

סמל שאלון: 1261

הפתרון נכתב על ידי חסיה ויזל

מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

א1. ה' מצווה על אברם ללכת מארצו מולדתו ובית אביו אל ארץ אחרת שהוא יראה לו. הקושי הנרמז בפס' ד' הוא גילו של אברם, אברם הוא בן 75 שנים. בגיל זה לערוך שינוי כל כך קיצוני, לעזוב את כל המוכר והידוע ולהגיע אל הלא נודע זה קושי רב.

א2. אלוהים מבטיח לאברם שלל הבטחות בפס' ב-ג. הבטחות אלו עשויות לעודד את אברם לקיים את הצו האלוהי כי ממנו יצא "גוי גדול". אברם כבר לא אדם פרטי, יצא ממנו עם שאלוהים יברך.

ב1. השימוש החוזר במילה המנחה ה.ל.ך מדגישה את הנחישות של אברם בקיום הצו האלוהי מאחר ואחרי דרישת האל "לך לך..." התגובה של אברם היא "וילך אברם..." (ד). אברם מבצע את הדרישה במעשים ובלי מילים. עם אברם הולכת גם משפחתו ובפס' ט' אברם מוכיח את הנחישות בכך שהוא מפיץ את האמונה המונותיאיסטית דרך הרגליים "ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה".

ב2. רבי נתן מוסיף שכפל המילה "לך לך" היא מטפורה לכך שאדם צריך ללכת לאן שליבו מנחה אותו, עליו לצאת מהגשמיות אל הרוחניות. לצאת מאזור הנוחות כדי להגשים את משאלות הלב. משמעות זו באה לידי ביטוי בחיינו היום בכך שאנשים עוזבים את חייהם למען הגשמת מאוויים כמוסים. למשל, אנשים שהחליטו במלחמה האחרונה להפסיק את השגרה ולתמוך במפונים או במשפחות החטופים או משפחות הנופלים.

ג1. שני חטאיו של אברם הם הירידה מהארץ למצרים בזמן הרעב והצגתה בפני שרי פרעה כאחותו. המשותף לשני החטאים הוא חוסר אמונה שאלוהים יציל אותו בשעת מצוקה.

ג2. דוגמא אחת להסבר מעשיו של אברם מצוייה בפס' יב: "והיה כי יראו אותך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אותי ואותך יחיו". אברם דורש משרי לא לספר שהיא אשתו אלא להתחזות לאחותו כי הוא פוחד שיהרגו אותו. שרה יפה מאוד ואברם בטוח שירצו לקחת אותה לפרעה המלך. מאחר והוא בעלה זה מהווה מכשול ולכן יהרגו אותו.

2. פרק ט"ו

א1. החשש שמביע אברם לפני ה' הוא שמאחר והוא "ערירי", אין לו בנים, אחרי מותו היורש שלו יהיה עבדו הבכיר דמשק אליעזר כנהוג. תשובת ה' היא שאליעזר דמשק לא יהיה היורש, ומי שירש את אברם הוא בנו הביולוגי שיוולד לו.

א2. המראה של כוכבי השמים, שלא ניתן לספור אותם מרוב כמותם, מבטא באופן סמלי את תשובת האלוהים. צאצאיו של אברם יהיו רבים מאוד.

ב. הנבואה שמוסר ה' לאברם בנוגע לעתיד צאצאיו היא שהם יקבלו את הארץ בעוד 400 שנים. עד אז הם יהיו משועבדים לעם אחר ובתום התקופה של העבדות הקשה אלוהים יוציא אותם לארץ כנען ואת העם המשעבד יעניש.

המשמעות הסמלית של בעלי החיים היא שהמעבר בין בתרי החיות הוא שבועה שמי שיפר את ההסכם דינו להיות חתוך ומבוטר כמו החיות.

אלוהים עובר בין הבתרים ובכך מסמל את מחויבותו להבטחה. על פי חלק מהפרשנים בעלי החיים המבוטרים מסמלים את העמים שישלטו בעולם בעתיד וישעבדו את עם ישראל. מאחר והן מבוטרות, כך יהיו גם העמים יתפרקו ויעלמו מן העולם. בעלי החיים שלא בותרו (התור והגוזל) לפי חלק מהפרשנים מסמלים את עם ישראל הנצחי והלא מבוטר.

ג. על פי רמב"ן הקושי המוסרי העולה מפסוקים אלה הוא שאיך ניתן להעניש את העם המשעבד על שיעבוד עם ישראל? הרי אלוהים גרם לו לעשות כן. אלוהים לוקח את זכות הבחירה מהעם המשעבד ולאחר שסיים את עבודתו, את מלאכת שעבוד עם ישראל, הוא מעניש אותו על כך. לא מוסרי. "ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם... וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנוכי..." (פס' יג-יד).

הרמב"ן פותר את הקושי במילים "ולא יפטרו מעונש בעבור שהוסיפו להרע להם", העם המשעבד אהב את משימת השיעבוד והוסיף לעשות רע גם כשלא התבקש.

פרק שני ופרק שלישי

שאלה 4 – סעיף א שמות י"ט

1. הבטחת אלוהים לעם היא שהוא יהיה עם סגולה, עם קדוש, עם מיוחד מכל העמים. התנאי לקיום ההבטחה הוא לשמוע בקול האלוהים, להיות נאמן ומחוייב ללכת בדרכי האל ובתורתו.

2. "ויאמרו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה..." (פס' ח). העם באופן מלא נענה בחיוב ובפה אחד.

שאלה 5 – סעיף ג' שמות ל"ד

1. במשך שהותו של משה על ההר חל בו שינוי עם מאפיינים פלאיים. הוכחה אחת לטענה זו ניתן למצוא בפסוק כח: "ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה..." משה נמצא בהר 40 ימים ולילות מבלי לאכול ולשתות.

2. ענוותו של משה באה לידי ביטוי על פי פירושו של שטיינזלץ בכך שהוא הבין שפניו הקורנות גרמו לרתיעה בקרב העם, הוא דואג למסווה, לכיסוי פניו. פניו הקורנות של משה הם עדות לאינטימיות שחלק עם אלוהים בהר והוא עניו ומצטנע, לא רוצה להתגאות בכך וללכת בפנים גלויות ולכן מסתיר זאת מהעם.

פרק רביעי – קטע להבנה ולניתוח

שמואל א' פרק ט'

א1. אביו של שאול הטיל על בנו לחפש את האתונות שאבדו לאביו.

א2. ה' גילה לשמואל, בנוגע למטרת השליחות הלאומית של שאול, שיגיע אליו למחרת איש מבנימין שאמור להושיע את העם מהפלישתים ולכן על שאול למשוח אותו למלך על ישראל. המגיע הוא כמובן שאול שהלך לחפש אתונות ומצא מלוכה.

ב1. קושי אחד שמציג שאול לנערו הוא שעבר זמן רב מאז שיצאו לדרך למצוא את האתונות ואביו של שאול עלול לדאוג לו. שאול מציע להפסיק את החיפושים ולחזור לביתו. הנער מציע לגשת לאיש האלוהים, לנביא, שנמצא בעיר שאליה הגיעו, והנביא ינחה אותם למיקום המדוייק של האתונות.

ב2. דוגמא אחת להתנהגותו של שאול המעידה על אישיותו החיובית נמצאת בפס' ה "ושאול אמר לנערו אשר עימו, לכה ונשובה פן יחדל אבי מן האתונות ודאג לנו". שאול לא רואה הבדל בינו ובין המשרת שלו, נערו. מבחינתו הזמן שבו הם מחוץ לבית יגרום לאביו של שאול לדאוג לו ולנער.